

Aan de minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
De heer H.M. de Jonge
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

datum
27 februari 2024

ons kenmerk
122796/MdR

contactpersoon

betreft
Consultatie
Wet bevorderen integriteit en
functioneren decentraal bestuur
tweede tranche

uw kenmerk
2023-0000689443

e-mail

Geachte heer de Jonge,

In uw brief van 13 december 2023 legt u ons het Wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur tweede tranche ter consultatie voor. Dit wetsvoorstel wijzigt mogelijk onder andere de Waterschapswet door de risicoanalyse integriteit te verplichten en van de nodige waarborgen te voorzien. Het wetsvoorstel bevat tevens bepalingen dat decentrale bestuurders geen financiële belangen mogen hebben die niet verenigbaar zijn met een goede of onafhankelijke uitoefening van het ambt. Hierna treft u onze reactie op het wetsvoorstel aan.

Algemeen

In algemene zin onderschrijft de Unie de inhoud van het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel draagt bij aan duidelijkheid, uniformiteit en inzicht ten aanzien van de risicoanalyse integriteit en onderzoek naar financiële belangen van kandidaat-bestuurders.

Het wetsvoorstel is (nog) niet van toepassing op de waterschappen maar u bent wel voornemens om dit te doen. Daartoe wordt op dit moment door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in samenwerking met uw ministerie onderzocht hoe de risicoanalyse van toepassing kan zijn op de waterschappen. De Unie is betrokken bij dit onderzoek.

Onze reactie richt zich dan ook op de inhoud van het wetsvoorstel en niet op de toepasbaarheid daarvan voor kandidaat-bestuurders bij de waterschappen.

Onderzoek ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Uw ministerie heeft ter voorbereiding op dit wetsvoorstel de uitvoeringspraktijk rond de uitvoering van een risicoanalyse bij gemeenten in beeld gebracht.

Het onderzoek mist de ervaringen van gemeenteraadsleden die te maken hebben gehad met de beoordeling van de uitkomsten van een risicoanalyse integriteit van een kandidaat-wethouder en de

besluitvorming daarover. Is er op een andere manier onderzoek gedaan naar de ervaringen van gemeenteraadsleden?

Gebruik van bronnen

Bij de uitvoering van een risicoanalyse wordt gebruikt gemaakt van verschillende bronnen. De uitvoering van een risicoanalyse raakt daarmee aan de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat-bestuurder, en in sommige gevallen aan zijn of haar directe omgeving, omdat er (bijzondere) persoonsgegevens worden verwerkt.

Eén van deze bronnen is het netwerk van de kandidaat-bestuurder. In dat kader wordt ook de mogelijkheid van het aanboren van het sociaal en zakelijk netwerk van de kandidaat-bestuurder genoemd. Wordt hier bedoeld dat medewerking van een persoon uit iemands netwerk aan het onderzoek op vrijwillige basis plaatsvindt en/of wordt bedoeld dat de kandidaat-bestuurder onderzoek in het sociaal en zakelijk netwerk kan weigeren. En als dat laatste bedoeld is, wat betekent dat dan voor de conclusies van de uitvoering van de risicoanalyse integriteit?

Bekendmaking conclusies, aanbevelingen en beheersmaatregelen aan de raad

Het is uitsluitend aan de raad om te beoordelen of een kandidaat-bestuurder geschikt is voor het ambt. De risicoanalyse integriteit moet de raad steunen in de afweging een kandidaat-bestuurder wel of niet te benoemen.

Om de positie van de kandidaat-bestuurder te beschermen moet heel duidelijk zijn wat wel en niet met de raad in openbaarheid gedeeld wordt over de conclusies van de risicoanalyse integriteit. Daarnaast moet voor de kandidaat-bestuurder na uitvoering van het onderzoek volstrekt helder zijn wat over de kandidaat in de openbaarheid gebracht gaat worden.

De Memorie van Toelichting gaat in op waarborgen om de kandidaat-bestuurder te beschermen maar gaat in mindere mate in op wat het betekent of kan betekenen voor de kandidaat-bestuurder als (delen) van de resultaten van de risicoanalyse in openbaarheid met de raad worden gedeeld. Het wetsvoorstel zou integere kandidaat-bestuurders immers niet moeten afschrikken voor een functie in het openbaar bestuur. Kan op dit aspect in de Memorie van Toelichting specifiekere worden ingegaan?

Het feit dat de verantwoordelijkheid voor het omgaan met integriteitsrisico's en beheersmaatregelen bij kandidaat-bestuurders bij de raad ligt, heeft als bijkomend effect dat de kwetsbaarheid van de uitvoerder wordt beperkt/beschermd. In de Memorie van Toelichting zou aan dit aspect nog aandacht gegeven kunnen worden.

Archivering en vernietiging rapportage

Na de beraadslaging door de raad worden de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse integriteit bewaard conform de eisen die volgen uit de Archiefwet, de onderliggende regelgeving en de kaders die de gemeente met betrekking hierop heeft gesteld.

In de praktijk zou dit er op neer komen dat een kandidaat-bestuurder wettelijk verplicht is een risicoanalyse uit te laten voeren maar voor wat betreft de vernietiging van deze informatie afhankelijk is van (het beleid van) de raad. Het wetsvoorstel zou moeten borgen hoe en wanneer de informatie wordt vernietigd, zeker als een kandidaat-bestuurder zich terugtrekt op grond van de uitkomsten van het onderzoek.

Wettelijke regeling omgang financiële belangen

Een bestuurder wordt geacht vanuit zijn ambt het algemeen belang te behartigen. Door het hebben van bepaalde financiële belangen kan het risico ontstaan dat het algemeen belang en persoonlijke belangen interfereren.

Het is van belang dat zo exact mogelijk geformuleerd wordt wat onder het begrip financiële belangen wordt verstaan. Uiteraard moeten belangen inzichtelijk zijn, maar gaat het om alle belangen? Immers een ieder met een eigen woning of een belastingplichtige kan al een financieel belang hebben. Daarnaast is het belangrijk dat wordt voorkomen dat de invulling van dit begrip onderwerp van politieke discussie wordt.

Beleidskompas

Ten aanzien van het beleidskompas wordt opgemerkt dat waterschappen niet worden gefinancierd vanuit een begrotingsfonds zoals vermeld bij onderdeel 4, deelvraag a. Waterschappen hebben een eigen belastingstelsel.

Tot slot

Wij hopen met deze reactie een bijdrage te leveren aan het verder optimaliseren van het wetsvoorstel. Als onze reactie vragen of opmerkingen oproept, kunnen uw medewerkers terecht bij Eric Arnts van ons bureau. U vindt zijn contactgegevens in het briefhoofd.

Voorzitter Unie van Waterschappen